

Lillesand og Birkenes interkommunale renovasjonsselskap LiBir IKS
Birkelandsveien 164 (JE)
4790 LILLESAND

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2016/2264

Dato
28.05.2018

Oversendelse av tillatelse etter forurensningsloven til LiBiR IKS for mottak og deponering av syredannende gneis i egen deponicelle

LiBiR IKS har fått tillatelse til mottak og deponering av syredannende gneis i egen celle ved Knudremyr Renovasjonsanlegg på gitte vilkår. LiBiR IKS skal betale et gebyr på kr 36 200 for behandling av søknaden. Vedtakene om tillatelse og gebyrfastsettelse kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker.

Vi viser til søknad fra Lillesand og Birkenes renovasjonsselskap IKS (LiBiR IKS) datert 31.08.17 om tillatelse til mottak og deponering av syredannende gneis og revidert søknad datert 06.11.17.

Bakgrunn

LiBiR IKS fikk 22.08.17 tillatelse til utvidet deponiareal og økt ramme til 80 000 tonn forurensede masser til deponi pr år. Bakgrunnen for økningen var behov for å ta imot større mengder forurensede masser lokalt. LiBiR IKS søker nå, med bakgrunn i at de har fått tillatelse til økte rammer, om å ta imot syredannende bergarter ved deponiet. Det er ikke søkt om spesifikke mengder, men LiBiR IKS forholder seg til rammen i gjeldende tillatelse.

I Lillesandsområdet er det et stort problem med berggrunn som består av syredannende gneis, som ved eksponering for luft og vann gir sur, metallholdig avrenning som kan medføre betydelig skade i vann og vassdrag for vannlevende organismer. Problemet er størst i forbindelse med sprengning av berggrunnen. Dette har vært en kjent problemstilling i mange år. Utbyggere i kommunen har hatt store utfordringer med disponering av slik sprengstein da det ikke vært noen godkjente mottak i området. LiBiR IKS mener at det er behov for et lokalt mottak som kan håndtere syredannende gneis på en miljømessig forsvarlig måte.

LiBiR IKS samarbeider med Norges Geotekniske Institutt (NGI) om kartlegging av problemet og kvalitetssikring av metode for deponering.

Gneisen skal deponeres i en egen avgrenset celle på deponiet. Det skal gjennomføres basiskarakterisering av alle masser som leveres til deponicellen. Det skal etableres dobbel bunnetting i tråd med kravene i veileder om bunn- og sidetting av deponier (TA-2095/2005). Massene skal deponeres lagvis med syrenøytraliserende materiale. Sigevannet skal samles, og behandles ved behov, før det ledes videre til kommunalt nett. Det skal etableres miljøovervåking av sigevannet fra cellen.

Saksgang og offentlig høring

Søknaden har blitt sendt til Lillesand og Birkenes kommuner på en begrenset høring. Ingen av kommunene har kommet med høringsuttalelser. Kommunene ble vurdert som viktigste høringsparter i denne saken, og særlig Lillesand kommune som eier av avløpsreanlegget som mottar sivevann fra deponiet.

Fylkesmannen har vurdert det slik at det ikke var behov for en høring til allmenheten, eller naboer, da søknad om utvidet deponiareal var på høring 03.02.17. Det kom ingen innspill eller kommentarer til denne søknaden i 2017.

LiBiR IKS fikk oversendt utkast til tillatelse til gjennomsyn 04.05.18, med frist for tilbakemelding 18.05.18. LiBiR IKS har ikke sendt inn kommentarer.

Fylkesmannens vurderinger

Generelt

Ved avgjørelse av om tillatelsen skal gis og ved fastsetting av vilkårene, har Fylkesmannen lagt vekt på de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket, sett i sammenheng med de fordelene og ulempene som tiltaket vil medføre.

Vi vil understreke at all forurensning fra avfallsanlegget isolert sett er uønsket. Selv om utslippene er innenfor de fastsatte utslippsgrensene, plikter avfallsanlegget å redusere utslippene så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Det samme gjelder utslipp av komponenter det ikke uttrykkelig er satt grenser for gjennom særskilte vilkår.

Denne tillatelsen kan senere endres i medhold av forurensningsloven § 18. Endringer skal være basert på skriftlig saksbehandling og en forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringssøknad må derfor foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført.

At forurensningen er tillatt, utelukker ikke erstatningsansvar for skade, ulemper eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56.

I tillegg til de krav som følger av tillatelsen, plikter bedriften å overholde forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter som er hjemlet i disse lovene. Enkelte av forskriftene er nevnt i tillatelsen. For informasjon om øvrige regler som kan være aktuelle for bedriften, viser vi til www.regelhjelp.no.

Brudd på utslippstillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79. Også brudd på krav som følger direkte av forurensningsloven og produktkontrollloven, samt forskrifter fastsatt i medhold av disse lovene, er straffbart.

Vurderinger av søknaden

Det har vært et kjent problem i mange år at berggrunnen i Lillesandsområdet består av syredannende gneis. Berggrunn som gir sur avrenning ved sprengning og eksponering for luft og vann ansees som forurenset grunn, jf. forurensningsforskriften kap. 2. Det er kommunen som er myndighet for å kreve og godkjenne tiltaksplaner ved bygging og graving i forurenset

grunn. Det har vært mange slike tiltaksplaner i Lillesand kommune, da mange mye av berggrunnen i kommunen består av syredannende gneis. For å forenkle saksbehandlingen har kommunen utarbeidet retningslinjer i kommuneplanen for håndtering av denne type stein. Kommunen har satt grenseverdier for hva som kan regnes som «ren stein», hva slags stein som kan håndteres lokalt på tiltaksområdet og hva slags stein som må leveres til deponi. Det har vist seg at flere av prosjektene som har fulgt godkjente tiltaksplaner likevel har ført til skadelig sur avrenning til vassdrag. Kommunen har derfor kommet til at retningslinjene ikke har vært gode nok. Det har bl.a. kommet frem at også berggrunn med lavt innhold av svovel kan være svært reaktiv og medføre sur avrenning. Lillesand kommune jobber nå med å etablere nye og strengere retningslinjer som sannsynligvis vil medføre en strengere praksis for hvilken type masser som kan benyttes i tiltaksområdet. Dette kan igjen bety at mer steinmasser må leveres til et godkjent deponi. Det er ingen godkjente deponier i nærområdet for deponering av syredannende berggrunn. Fylkesmannen er kjent med at det finnes et anlegg på Hamar som har fått tillatelse i 2017, i tillegg er det NOAH Langøya og Borge i Fredrikstad som har tillatelse. Dette indikerer et stort behov for et lokalt deponi for å unngå unødig transport.

Vi mener at det er en stor fordel å etablere et godkjent mottak for syredannende bergarter hvor det er god kontroll på avrenning og som gjennomfører en grundig miljøovervåking. Dersom kommunene tillater å legge stein med potensiale for syredannelse på mange små lokaliteter/tiltaksområder vil det stor fare for at fyllingene vil lekke i årevis og kan skade vannforekomstene. Dette kan potensielt ødelegge mange vannforekomster i kommunene, spesielt Lillesand kommune, da denne type berggrunn er vanlig i store deler av kommunen. Erfaringsmessig er det vanskelig for kommunen å følge opp tiltaksplanene over lang tid, noe som også støtter opp under å etablere et godkjent mottak.

Fylkesmannen har basert vilkårene i tillatelsen på NGI-rapportene *Identifisering av syredannende bergarter. Veileder for Miljødirektoratet*. M-310/2015 og *Miljødirektoratet. Deponering av syredannende bergarter. Grunnlag for veileder*. M-385/2015. Her er det gitt føringer for hvordan bergartene skal håndteres og hvilke tiltak som må gjennomføres for å hindre sur avrenning.

Det er viktig med god kontroll ved mottak av masser. Masser som inneholder syredannende berggrunn må holdes atskilt fra andre masser som skal til deponiet og må så raskt som mulig legges i egen celle for syredannende bergarter. På grunn av potensiale for sur avrenning må derfor mellomlagring av slike masser utenfor deponicellen unngås. Det er viktig å ha kontroll på avrenningen fra deponicellen og vi stiller derfor krav om dobbel bunn- og sidetetting slik at vannet kan samles opp for eventuell behandling og overvåking. For å få minst mulig skadelig sigevannsdannelse er det viktig å drifte deponicellen på en god måte. Overflatearealet til cellen bør derfor være minst mulig noe som innebærer dype deponiceller fremfor celler med stor utstrekning. Andre tiltak kan være rask tildekking av masser for å hindre inntrengning av vann.

Det er forventet at sigevann fra slike masser vil ha potensiale for lav pH med høyt innhold av metaller dersom ikke det gjøres tiltak. Lav pH fører til at bl.a. aluminium får en tilstandsform (labilt aluminium - LAI) som kan være dødelig for bl.a. fisk ved at aluminium klogger på gjellene. Det viktig at pH holdes høyt nok til å sørge for at LAI avgiftes og aluminium felles ut,

slik at nivået er trygt for akvatiske organismer. For å unngå skadelig avrenning er det derfor viktig med tilsats av pH-regulerende materiale. I søknaden er det beskrevet en lagvis oppbygging av deponiet med syredannende masser og nøytraliserende masser. En slik oppbygging vil øke pH i sigevannet og på den måte forebygge avrenning av surt metallholdig vann. Det er viktig at alt vannet fra deponicellen samles opp, og at LiBiR IKS har god kontroll på vannkvaliteten. Sigevannet fra cellen for syredannende bergarter må holdes atskilt fra øvrig sigevann fra deponiet. I søknaden er det lagt opp til kontinuerlig overvåking av pH og ledningsevne i tillegg til øvrig overvåking av sigevannet. Dersom sigevannet ikke har tilfredsstillende kvalitet må det renses, eller det må gjennomføres andre tiltak, før det ledes til kommunalt nett. Det er viktig å sette av areal nedstrøms deponicellen til rensing av sigevann. Vi gjør oppmerksom på at kommunalt renseanlegg vurderes som en sårbar resipient og alle påslipp må derfor vurderes ut fra avløpsrensseanleggets funksjon. Det er derfor viktig at sigevannet fra deponicellen ikke ødelegger for driften av kommunens renseanlegg eller medfører høye metall/miljøgiftnivå i slammet fra renseanlegget.

Fylkesmannen vil kreve at LiBiR IKS utarbeider et eget overvåkingsprogram for cellen for syredannende bergarter. Erfaringsmessig har ikke de syredannende bergartene fra området inneholdt radioaktive stoffer, men LiBiR IKS er likevel ansvarlig for å dokumentere at det som er deponert ikke er radioaktivt og gir radioaktiv avrenning. Øvrig sigevannsovervåking fortsetter som tidligere. Fylkesmannen vil kreve at LiBiR IKS foreslår aksjonsgrenser for metaller og pH, og eventuelt andre miljøskadelige stoffer som måles i sigevannet fra cellen. Aksjonsgrenser vil si en maksimumsverdi (eller minimumsverdi) som krever gjennomføring av ytterligere tiltak.

Fylkesmannen mener at det er svært viktig at de ansatte har god kompetanse på fagområdet syredannende bergarter. Vi har i tidligere tillatelse stilt krav om kompetanse om forurensede masser, men mottak og håndtering av syredannende bergarter krever ytterligere spesialkompetanse. De ansatte ved deponiet må ha tilstrekkelig kunnskap om massene som tas inn, kompetanse til å vurdere egenskapene til de miljøskadelige stoffene i massene og spredningsevne gjennom deponiet og videre i sigevannet.

LiBiR IKS må ha gode rutiner for å fortløpende vurdere miljøovervåkingsresultatene og for å gjennomføre tiltak ved behov.

Vurdering av naturmangfoldloven og vannforskriften

Det omsøkte arealet er omfattet av gjeldende reguleringsplan for området, datert 08.09.04 og avsatt til avfallsplass. LiBiR IKS er grunneier.

I alle offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal rettsprinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12, jf. § 7 legges til grunn for beslutningen. Disse prinsippene ble vurdert grundig i forbindelse med behandling av søknad om utvidet deponiareal i 2017. Det er ingen nye momenter i denne søknaden som krever ytterligere vurderinger av naturmangfold jf. § 8-10 og vi viser derfor vår vurdering i tillatelse datert 22.08.17.

I henhold til naturmangfoldloven §§ 11 og 12 skal tiltakshaver dekke kostnadene ved å hindre eller begrense eventuelle skader på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. Vi anser det som sannsynlig at tiltaket kan

medføre forurensning, spesielt med tanke på påvirkning av sigevann, og har derfor satt krav om avbøtende tiltak som søker skal bekoste. Naturmangfoldlovens § 12 sier at man for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet må ta utgangspunkt i driftsmetoder og teknikk som gir de beste samfunnsmessige resultater. Fylkesmannen har derfor satt krav til bl.a. dobbel bunntetting, oppsamling av sigevann, miljøovervåking m.m.

Rettsprinsippene i naturmangfoldloven ansees for øvrig å være ivaretatt gjennom de fastsatte vilkårene i tillatelsen.

Vannforskriften har som målsetting at alle vannforekomster skal oppnå god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand innen 2021. Målsettingene i vannforskriften skal vurderes i forbindelse med fastsettelse av utslippstillatelser. Dette innebærer at myndighetene ikke kan gi tillatelse til et utslipp som forringer vannkvaliteten i resipienten.

LiBiR IKS skal hvert år gjennomføre et grundig miljøovervåkningsprogram som inkluderer prøvetaking av overvann, grunnvann og sigevann, hvor også sigevann fra ny celle er inkludert. Sigevann fra deponiet ledes til kommunalt renseanlegg. Kommunalt renseanlegg vurderes som sårbar resipient.

Miljøovervåkningsprogrammet vil avdekke om deponeringen fører til endringer i sigevannskvaliteten og vannkvalitet i bekkefeltet. Fylkesmannen kan sette krav om lokal sigevannrensing dersom miljøovervåkingen viser at dette er nødvendig for å oppnå akseptabelt utslippskvalitet.

Hensynet til vannforskriften anses ivaretatt i denne tillatelsen.

Støy og støv

Støy og støv som følge av økt mottak av forurensede masser ble vurdert i tillatelse datert 22.08.2017. LiBiR IKS søker ikke om endringer i årlig ramme, eller om andre aktiviteter som medfører ytterligere støy eller støv.

Siden avfallsanlegget er lokalisert like ved avkjørsel til E18, vil trafikkøkningen ikke direkte berøre naboer. Anlegget har sånn sett en gunstig plassering i forhold til trafikkbelastning for naboer, både med hensyn på støy og støv.

Støy er regulert i tillatelsen og alle støyende aktiviteter ved anlegget regnes inn i totalbelastningen.

Konklusjon

Med de planlagte tiltak og fastsatte vilkår finner vi det forsvarlig å gi økt ramme for mottak, håndtering og deponering av forurensede masser.

Vedtak om tillatelse

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder gir LiBiR IKS tillatelse til mottak og deponering av syredannende gneis i egen celle på Knudremyr avfallsdeponi på gitte vilkår.

Tillatelse er gitt i medhold av forurensningsloven §§ 11, jf. §§ 18 og 16 og forskrift om gjenvinning og behandling av avfall, kapittel 9 om deponering av avfall § 9-7.

Underlag for tillatelsen

Følgende lover og forskrifter er særlig relevante for virksomheten:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
- Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften)
- Forskrift om systematisk helse- og miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel om gebyr i brev datert 02.03.18. Vi har ikke mottatt innspill på varselet og vedtar med dette et gebyr for behandling av søknaden i henhold til gebyrsats 5, jf. forurensningsforskriften § 39-4. Dette innebærer at LiBiR IKS skal betale et gebyr på kr 36 200.

Miljødirektoratet ettersender faktura med innbetalingsblankett.

Klageadgang

Vedtaket om tillatelse og vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29.

En eventuell klage skal fremsettes for Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, jf. forvaltningsloven § 32.

Vi gjør oppmerksom på retten etter forvaltningsloven § 18, jf. § 19 til å se sakens dokumenter.

Kunngjøring

Fylkesmannen vil kunngjøre vedtaket om endret tillatelse på vår hjemmeside; [www.fylkesmannen.no/Aust- og Vest-Agder](http://www.fylkesmannen.no/Aust-og-Vest-Agder), og i Lillesandsposten. LiBiR IKS skal betale kostnader for kunngjøring i lokalavis, jf. forurensningsforskriften § 36-11, annet ledd.

Med hilsen

Ingunn Løvdal
(e.f)
miljøverndirektør

Veronica Skjævestad
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.
Saksbehandler: Veronica Skjævestad, tlf: 37 01 75 40

Kopi til:

Lindum Sør AS

Lillesand kommune

Birkenes kommune

Postboks 23

Postboks 115

4791

4795

LILLESAND

BIRKELAND

Vedlegg

- 1 Tillatelse etter forurensningsloven til LiBiR IKS for Knudremyr renovasjonsanlegg - mottak og deponering av syredannende gneis i egen deponicelle